

RE-FORMATIO

MEDDELELSER OM KIRKELIG
FORNYELSE I DANMARK

3. årgang nr. 2
Påsketiden. 1960.

VORT PÅSKELAM ER SLAGTET, LAD OS DERFOR HOLDE HØJTID!

Også vort påskelam er slagtet, nemlig Kristus (1. Koř. 5,7). Slagtet betyder her og mange andre steder i skriften ikke bare slagtet, men også ofret, og det sidste er det afgørende. Kristus er altså ikke bare henrettet - den vantro videnskabs mening - men han er også ofret. Den apostolske lære forkynder en ofret Kristus. Derfor kaldes han påskelam, vort påskelam, de kristnes påskelam, til forskel fra jødernes. Han er ofret til Gud for vore synder. Ny Testamentes forkyndelse bevæger sig helt i offertermini. Mennesker kan kun blive forligt med Gud ved Kristi offer.

På Golgata bliver lammet slagtet, og i den himmelske helligdom frembæres offeret som det fuldkomne, endegyldige og evige offer. Da Jesus er død på korset, indfører han efter sit løfte røverens sjæl i Paradiset og frembærer sit eget blod i det sande tabernakel (Hebr. 8,2 og 9,12). Derpå kommer nedfarten til Helvede. Så forener han sig med sit afsjælede legeme i graven og oprejser dette og proklamerer sin sejr påskemorgen, den sejr, han vandt langfredag (Det er fuldragt).

Det er nemlig ikke sådan, at først besejrer Jesus synden langfredag - til ære for Indre Mission, og derpå døden påskemorgen - til ære for nygrundtvigianerne, nej, døden besejres langfredag, men denne sejr proklameres først påskemorgen. Er først synden overvundet, er døden også overvundet eo ipso, så sandt som døden kom ind i verden ved synden.

Det er bare kristelig lyrik, der taler om, at Kristus sprængte graven påskemorgen og således sejrede over døden. Han sprængte nemlig slet ikke graven, men gik ud af den ubrudt og uåbnet, på samme vis som han kom ud af Marias jonfruskød (Konkordieformelen 2. del 8,24). Engelen trillede ikke stenen bort for at hjælpe Jesus ud, han var allerede opstanden på det tidspunkt, men for at demonstrere den tomme grav og således proklamere hans sejr.

Kristi død og opstandelse er en enhed, og her gælder også regelen om det som Gud har sammenføjet. Selv om Jesus havde sprængt graven i tusinde stumper, men ikke var blevet vort påskelam, havde han ikke så meget som givet døden det mindste puf. Hvis man prøver at løse opstandelsen fra passionen, forfalskes opstandelsen. Det er som at snyde med facitlisten. Sejren vandtes ved Jesu offerdød. Det er også alle rette lærere i kirken enige om. Hvad siger ikke den gode Grundtvig: Han i sin død trådte døden på nakke (sl. 194 v. 5) og: Som en af os vor synd han bar, men han var

selv uskyldig, dermed han døden fældet har (191 v. 3).
Hvor denne og andre bibelske sandheder fornægtes, bliver Jesus snart degraderet til en jødisk rabbi, som - mirabile dictu - forkynder modefilosofi. Så kommer der f. eks. mennesker, som driver afholdssag med altrens sakramente eller kvindesag med det kirkelige embede. Her i ideologiernes hængedynd ender før eller senere al lavkirkelighed. Så er det også en misforståelse at holde begravelsesprædiken påskedag om, at det ville da være trist for familien Petersen, at de ikke skal ses igen, Nej, Kristi sejr over fordærvmagterne skal proklameres. Peter og Johannes trøstede ikke hinanden påskedag med et lykkeligt gensyn, nej, de jublede over Guds riges sejr, over at så var alligevel Messias kommet, så havde de altså ret i deres tro på Jesus, hans og deres fælles kamp havde ikke været forgæves, nej, Gud havde vedkendt sig dem og ville også i fremtiden være med dem. Det gik altså an at høre Jesus til, ja, der var overhovedet ikke andet, der gik an.
Vort påskelam er slagtet, lad os derfor holde højtid! Når påskelammet var slagtet, skulle der holdes højtid, festlig spise med usyret brød og bitre urter. Den hellige Paulus skriver i Kor. 5,8: Lad os derfor holde højtid, ikke med gammel surdej, men med renheds og sandheds usyrede brød. Det er den kristnes liv i renhed og sandhed, der her tales om.

Kristendom er jo moral, sådan som vi har lært det - af de rette lærere. Som Kristus opstod af graven, skal vi også opstå af vore synder, således lyder dåbsbelæringen i Rom. 6. Den, der er ulydig imod denne, er ikke mere i dåbens nåde, får ingen gavn af dåben, har mistet sin arveret til Guds rige. Derfor, siger apostelen, fordi Kristus har bragt det store kærlighedsoffer, da han blev vort påskelam, skal vi holde højtid. Vor opstandelse er ikke bare den på dommedag, men også vor opstandelse nu af vore synder. Skal vor endelige opstandelse blive en glædelig opstandelse, en opstandelse til liv og ikke til dom, så må vi stå op nu i denne salige nådetid og holde højtid, ikke med sletheds og ondskabs surdej, men med renheds og sandheds usyrede brød. Der er nogle forkælede mennesker, som kun vil spise steg, de vil ikke have kartofler eller brød til. Der er også en forkælet, nydelsessyg, ubodfærdig folkekirkelighed, som kun vil nyde påskelam, syndernes forladelse, uden renheds og sandheds usyrede brød, uden det nye liv i kærlighedens gerninger. Men vi vil lytte til en af vore brave rette lærere Thomas Kingo. (Sl. 197 v. 6):

Gid renhed hvert hjerte må smykke
og sandhed i s indet sig trykke,
så skal vi fra onskab udtræde
og påskefest holde med glæde.

Th. Kthl.

-----0000000-----

Højkelighedens anliggende IV.

DE NAKRAMENTALE NÅDE ER EN SÆRLIG GUDSGERNING

Sakramentet er ikke at sammenligne med de tegn og undergerninger, vor Herre udførte under sit jordeliv som gudsrigets tegn, men snarere at sidestille med kristendommens fundamentale begivenhed, at ordet blev kød. Derved holder sakramentet os fast ved kristendommens historiske karakter også i betydning af Guds eget indgreb i min historie til frelse. Det er den virkelighed, jeg kalder min, der er genstand for frelsens kræfter, og sakramentet er ikke alene et pant herpå, men virkelig Guds egen handling med mig. Sakramentet er ikke kun et "påklædt" ord, men det giver os noget, vi ikke uden videre kan få på anden måde. Den sakramentale

gudshandling står vagt om, at Jesus Kristus virkelig er opfylder og ikke kun stadfæster af alle Guds forjættelser. Gud griber dybere ind i vor eksistens, end vi selv kan høre og forstå. Påben er alene ved sin uigantagelighed et stadigt vidnesbyrd om den sakramentale nådes karakter af historie og særlige, guddommelige gerning. Her sker noget een gang for alle. Een gang døbt, altid døbt. Det er ikke muligt uden videre at sidestille dette med ordets forkyndelse, som noget vi atter og atter må stilles ind under. Dog finder højkeligheden selvsagt ikke på at nægte, at også "ordet" er et nådemiddel, men som sådant dog altid afhængigt af et "når og hvor Gud vil det." Prædikanten er bundet til den kanoniske overlevering af evangeliet som noget historisk-apostolisk givet, han skal gøre sig al mulig anstrengelse for at oversætte til tidens sprog og situation - uden at budskabets indhold forvandles, men han skal hverken selv finde "evangeliet" - eller med sin forkyndelse fritaget for Helligåndens vilkårlige vidnesbyrd. Anderledes med sakramentet, der under ret forvaltning altid virker ved "gjort gerning".

Derfor ser vi heller ikke på absolutionsmeddelelsen i skriftemålets sakramente som kun en form for ordets forkyndelse til den enkelte - end-sige, at prædiken skulle være en forvaltning af nøglemagten i egentlig forstand. Absolutionen forvisser ikke alene om syndsforladelsens nåde, men skænker den aktuelt - konkret overfor de i anger erkendte og bekendte synder. Bodssakramentet er noget andet end "brødrenes trøst", og vi må betragte evt. lægmansabsolution som en form for selvtagt, der ikke er under forjættelse. Iøvrigt er de ritualer, der er i brug i den danske folkekirk, for dåb, skriftemål og nadver og indvielseshandlinger præget af den baggrundsforståelse, at der virkeligt "skar" noget ved disse ting. De er ikke kun tegn og symboler for noget andet, vi ligesåvel kunne have foruden, men de er netop gudsgerninger til vor frelse eller handlinger, der fører ind i livsforhold, der skal tjene denne. I den hellige nadver er nådegaverne inderligt knyttet til elementerne, brød og vin, på "objektiv" måde. D.v.s. ikke videnskabeligt tilgængelig, men dog som en extramentale virkelighed. Ifølge sin forjættelse er Kristus her legemligt, håndgribeligt til stede i de indviende elementer.

Hans nærvær er ikke afhængigt af vor tro eller ventro - men lige virkeligt, hvad vi end måtte mene derom - og på hvad måde vi end måtte forholde os dertil. Vor stilling er kun afgørende for, om dette nærvær bliver os til dom eller frelse, men ikke for dets virkelighed. Vi fastholder både manducatio oralis og manducatio indignorum. Her er det hellige virkeligt tilstede på særlig måde, lokalt, konkret, "elementært" på kirkens alter. Vi er derfor også nøjeregnende med ret konsekration efter vor kirkes orden, på hvad måde den så end theologisk tænkes at blive bragt i stand, og vender os mod enhver forflygtigelse af det håndgribelige nærvær ved tanker om, at det er handlingen som sådan, der er konsekreret eller konsekrerende - eller forestillinger, der går i retning af en receptionisme, der gør troen eller modtagelsen skabende (indviende). Vi tillader derfor også adoration af de opløftede elementer og ønsker eventuelt "tiloversblevet" behandlet med sæmmelig pietet, evt. reserveret til senere brug ved kommunion, ved sygelejer, i private hjem eller institutioner. Forøvrigt må man vist sige, at hele spørgsmålet om "extra usum" (indviende nadverelementer "uden for brugen") pånæder sig vor overvejelse. En reservation med senere nadvernydelse for øje, menar vi, falder inden for ret brug, og at "misbruget" omfatter ganske andre ting. Om opbevarelsens måde, betydning og ønskelighed vil der nok være divergerende opfattelser, der dog ikke anfægter fælleslinien i sakramentsyncet på Herrens legeme og blods sakramente. Realpræsensens realisme i den hellige nadvers elementer er en af højkelighedens grundpiller. Den er al liturgisk forandannelses drivende mo-

tiv. Den forklarer meget af det, folk finder besynderligt ved højkirkelige præsters færd ved alteret. Den gør gudstjenesten til en begivenhed i særlig forstand og begrundet, at her ikke alene skal iagttages en vis sømmelighed, men også en vis ydre orden, en ceremoniel. Den giver nadvergudstjenesten en karakter af kult og tilbedelse, der er anderledes end ved andre gudstjenstlige sammenkomster. Her sætter Herren os stævne på en særlig måde. Her gør han Golgatha-offeret konkret nærværende og indoptager ved kommunionen sit folk deri og frambærer det med sit evigt ofrede legem og blod for den evige Fader i himlene. Dette offer, der på en gang er tilværelsens inderste hemmelighed og den hellige kirkes substans, gør, at vi virkelig har et alter i vore kirker, hvor "gudslandet" ligger, og hvorfra velsignelsen udgår til kristenfolkets offertjeneste i verden. De forskellige teorier om realpræsensens "hvorledes" - som tanker om nadvernådegavens forhold til synderen og hans liv i verden - skal vi her lade ligge for eventuelt senere at tage noget af det op i forbindelse med højkirkelige synspunkter om skabelse-genløsning, natur-nåde m.m. Sakramentsynet hænger selvsagt sammen med synet på kirken som en levende organisme, der træder frem i institutioner og betjener sig af dem og derved i nogen måde virker som "frelsesanstalt". I den kirke er jeg en gang sat ind ved en sakramental handling af Gud, i den kirke opholder han mit kristenliv ved ordets tugt og trøst og ved sakramenternes nyskabende kræfter. Midt i det alt sammen lever og virker det ord, som blev kød. Derom er sakramenterne vidner, og derved har de deres uvisnelige betydning som særlige gudsgjerninger til vor frelse.

O. Lund Pallesen.

---oooOooo---

TALEN OM "SKELLET"

Kirkelig fornyelse II

Et af de ord, der særlig har kendetegnet den gamle Indre Missions forkyndelse, er "skellet". I dette ord har en del af bevægelsens slagkraft ligget: at man virkelig har regnet med som givet - og turdet sige det højt, at der er nogle, der er kristne, og andre, der ikke er det. Hermed er givet i hvert fald en del af baggrunden for at ordet "omvendelse" giver mening. Men samtidig har forkyndelsen af "skellet" gang på gang forårsaget mange - og grunden har ofte været ikke evangeliet, men menneskers fejltagelser. Når man faktisk ofte satte skellet mellem dem, der kom i missionshuset og de andre., så var det et menneskeskabt skel. Ligeledes når det var visse adfærdsmønstre, der udtrykte det. Eller visse påståede religiøse oplevelser. Uendelig få regner da også med disse skel i dag. Selv bevægelsens egne folk har set, at skellet også går midt i missionshuset - og at der er mange troende udenfor. Mange er da gået i den modsatte grøft - ikke mindst I.M.'s børnebørn blandt præsterne. Der må intet skel være. Det er ligefrem selve evangeliet, at der intet skel er. Pietismen med dens tale om skellet kan ligefrem kaldes noget satanisk i vor kirke. Og så sætter de stakkels belastede præster selv skellet - endda nøjagtig det samme sted. Det er nu blot pietisterne, der er udenfor. Så sent som sidste sommer hørte jeg en præst erklære i et større konvent, at han kun kunne have et folkeligt fællesskab med pietisterne (hvoftil han regnede de højkirkelige) - ikke et kristeligt. Men bortset derfra må der altså intet skel være. Og så opstår den kedsommelige grå folkekirke, hvor alle - jeg er lige ved at sige og mene - i djævelens navn skal betragtes som kristne. Hvor bibelen taler om en snæver port ind i Guds rige, er folkekirken blevet et mærkeligt monstrum, der rummer alle, så der næsten ikke er den mindste sprække, man kan komme ud af. Folk kan bande på, at de ikke vil være kristne, men de kan ikke blive fri for at blive kaldt det alligevel. Man skal nok have skrevet det i sit testamente, hvis man vil være fri for at komme i

i kirke som lig og høre "Lyksalig".

Nu synes den folkekirkelige forkyndelse snart at have sejret. Folket har fundet sig i det. Folkekirken har aldrig stået så stærkt som nu, har vi hørt fra højeste sted. Den er blevet noget, som nu engang hører med til en almindelig danskers livsmønster som Dannebrog og den kolde snaps. Når man har råd til at have fjernsyn, har man også råd til at betale for at få foretaget visse kultiske ceremonier ved fødsel, pubertet, og når det faste erotiske forhold skal legaliseres - ja, og så ved begravelsen. Vil vi præster der være folkets lydige kulttjenere, skal vi nok få det godt - altså når vi ikke stiller yderligere krav til det. - Det er ikke underligt, om højkirkeligheden ikke er populær blandt de "sikrede" og "besiddende" i vor kirke. Nu går det lige så godt, vi har fået dem allesammen med - og så kommer disse folk med "uevangeliske" krav til mennesker.

De siger f. eks.: Der er et skel mellem mennesker i vort land. Der er nogle få, der deltager i kirkens gudstjeneste, de fleste er ligeglade med den. Der er et skel mellem dem, der bruger kirkens andet sakramente, nadveren, - og alle dem, der har afskaffet det. Her er et skel, der er blevet draget fra kirkens første dage. Dette kan historisk bevises. Vi kender ordene fra apostlenes gerninger om de første kristne, at de holdt fast ved apostlenes lære, fællesskabet, brødets brydelse og bønnerne. Og allerede i bibelen er det tydeligt, at det særligt var om søndagen, på opstandelsesdagen, at de samledes. At der til den kristne religion hørte en hellig dag, behøvede Vorherre ikke at fortælle nogle jøder, der havde Gamle Testamente som deres bibel. Dette bibelske skel har der aldrig været diskussion om i historien. For reformatorerne var der ingen tvivl. Peder Paladius kalder i sin visitatsbog dem, der ikke deltog i gudstjenesten for "djævelens folk" og "fordømte får". Om dem, der ikke brugte nadverens sakramente sagde han, at de havde bandlyst sig selv. Det er det gamle, det fælleskirkelige, det "katolske" bag ordet "skellet". Jeg må bekende, at jeg altid godt har kunnet lide romerkirkens udtryk derom. De taler om dem, der "praktiserer", og dem, der ikke gør det. At praktisere er at deltage i gudstjenesten søn- og helligdage og at modtage nadveren i hvert fald til påske. Gør man ikke det, kan der sikkert siges meget godt om det menneske, men i hvert fald overtræder man to af Guds tydelige bud: "Du skal holde hviledagen hellig" og befalingen om at modtage nadveren. Altså man gør simpelthen synd, der skal bekendes og angres. Denne katolske lære har overlevet reformationen og er først nu ved at dø bort i løbet af det sidste 100 år eller så. Det er en sandhed, der skal forkyndes igen - til uendelig velsignelse - og uendelig forargelse. Jeg vil pege på tre ting, der i hvert fald ligger i denne gamle kirkelige lære om skellet:

1) Kristentroen er en fri sag. Det er ganske frivilligt, om man vil have med den at gøre. Man må være fritænker eller have, hvilken religion, man vil. Men til den kristne religion hører nu engang de betingelser. Man kan jo nu engang heller ikke komme på et fodboldhold - og samtidig blive fri for at spille fodbold. Kan man ikke lide lugten i bageriet, kan man gå! Samtidig er kirken alligevel åben for alle. Deng der står altid på vid gab. Man skal ikke vise medlemskort!

2) Ved at fastholde dette skel udtaler vi ikke nogen dom over menneskers endelige skæbne. Den ligger i Guds hånd. Gud kan have sine veje udenfor kirken, som vi ikke kender. Vi siger som Grundtvig siger i et digt: Er han ikke kristen i dag, bliver han det måske i morgen. Men vi må vove at sige, som kirken altid har været det før: De er udenfor. De er ikke praktiserende - hvad de så end er. De er genstand for kirkens mission. At de har medbestemmelse angående kirkens liv og tro er en meningsløshed.

3) Men fordi vi fastholder dette gamle, kirkelige, synlige skel, er ikke alle kirkegængeres og altergæsters forhold til Gud automatisk i orden. Nej, også indenfor er der et skel. Forkyndelsen sætter dette skel, hvis den er sand, mellem de rettroende og kætterne - mellem dem, der er kristne i hjertet, og dem, der kun er det i det ydre. Dette skel er usynligt, medens det første er synligt. Og skellet går dybere endnu - findes i hvert enkelt menneske, så længe det lever på denne jord, hvor Gud og djævelen kæmper om det.

Indre Mission har bevaret resterne af en gammel kirkelig og katolsk lære om skellet. Man har blot ofte sat skellet på et forkert sted. Som den folkekirkepræst, der fornylig skrev i et blad om at "komme flittigt i Guds menighed om tirsdagen". Endnu ved jeg ikke, hvor han får denne ugedag fra. Men han syntes, at det at samles om Kristi offer i nadveren på opstandelsesdagen, som den øvrige kirke har gjort, var "for tyndt" for den rette menighed. Og samtidig har man ikke forkyndt skellet radikalt nok. Skellet sætter ikke blot de ukirkelige missionsfolk udenfor menigheden, man går også midt i missionshuset og i hvert menneske. Men helt svarende dertil er ordet "omvendelse" også et noget omfattende ord. Det er at omvende sig at gå til gudstjeneste - i dag et uhyre svært skridt på omvendelsens vej. - Det at omvende sig, at lade Gudsordet overbevise sit hjerte. - Det er at omvende, når kristne påny og påny overgiver deres liv til Gud og modtager Kristi offer i den hellige nadver.

Poul Ulsdal.

--ooOoo--

KALEJDOSKOPET

STATSKIRKELIGHED PÅ LISTESKO

En nærmest af sig selv nedsat komite har rodet en 3. tekststrække sammen, der bedst kan betegnes som en attrap, fordi den ved selve sin opbygning rører manglende forståelse hos sine ophavsmand af opbygningen af 1. tekststrække og dermed ukendskab overhovedet til, hvad der er en tekststrækkes væsen. Men vær forvisset om, at denne attrap, efter samme model som de nymodes svenske "højkirkelige" tekststrækker, till sinom tid vil blive påtvunget os alle, præster og menigheder, ved kongelige majestätens resolution.

På skråt har man dog indskudt en prøvetid, inden man vover at autorisere dette ubehjælpssomme åndsfooster. Der skal prøves, om det har bæreevne som prædiketekster. Hvilken grotesk og blasfemisk forestilling! Nu har vi altid fået revet i næsen, at det er "ordet" det gælder, og så ser man pludselig, at man frejdig tilbyder at degradere et helt års forkyndelse til prøveklud for dilletantisk reformsyge.

Når der nu også skal brygges et nyt dåbsritual sammen, kan resultatet nemt blive noget bedre end det, vi har, men det kan også blive til den helt store, syntetiske horror. Men også her kan man jo prøve sig frem. Man kunne foranstalte prøvedåb under anvendelse af dukker el. "voksborn", som den heksene fordom fik døbt til at øve trolddom med. Eller måske kunne man overvinde alvorlige forældres betænkeligheder ved at lægge rigtige, levende menneskebørn til ved at få den initiativrige kirkenminister til at garantere for dåbens gyldighed.

Endnu bedre ville det være at få det samlede ministerium til at gå ind for sagen. Det tager jo stilling til provsteudnævnelser, der jo dog kun har lønningsmæssige konsekvenser, mens folkekirkenes dåb selv i vore dage kan have visse borgerlige og retslige konsekvenser.

Det videre perspektiv, prøvealtergange, gyser ens bigotte og højkirkelige tanke tilbage for. Det er kun for folk, der ikke er i stand til at se andet end det rene teater i gudstjenesten.

Carl-Ulrik.

ALMINDELIG LIKVIDATION

Jeg har en kammerat, der hedder Møller. Han er præst i Aalborg. Jeg har aldrig truffet ham, men indenfor vort parti er vi alle kammerater. De husker nok, det var han, der startede en ny Indre Mission ved at lave bal i krypten! Nu har Møller været i Hobro. Møller er vidt berejst. Han har holdt et foredrag i missionshuset der, hvor han oplyste, at en højkirkelig præst bare er en "gammel-dags medicinmand". Det må jo være sådan en, der danser rundt med bar næve og med fjer på. Jeg blev lidt overrasket. Næk har jeg danset noget i min grønne ungdom og gør det endnu en sjælden gang - men aldrig med bar næve, og jeg har aldrig haft en fjer på - eller dog kun en lille en. Jeg blev nu også lidt ked af at læse om det møde. Hvis foredraget skulle kunne kaldes oplysning, måtte jeg jo sukke ned en anden partifælle: "Va næ kulturen?" Og skulle det være Guds ord, måtte jeg sukke: "Nu er Guds ord blevet billigt i landet". Jeg tror dog, jeg er ved at forstå kammerat Møller. Han har bevaret enkelte træk fra den gamle Indre Mission. Han holder på den radikale omvendelse - selvom det jo er socialdemokrat han er blevet. Konvertitter går altid til yderligheder. Han har fundet vort partis gamle slagord frem: "Ned ned præsterne!". - På tilsvarende måde, da han blev folkekirkelig modernist, blev han det fuldt og helt. Ikke noget med bare at theoretisere, som så mange gør, over emnet: "Vi er alle præster". Nej, vi skal gøre alvor af likvideringen, siger Møller. Altså: frem med konfirmanderne - op til alteret med den - og på prædikestolen. Ned med sådan en gammel-dags kapitalistisk travet som "Skonager, bliv ved din læst!" Ned med præsterne! Lød det gamle socialistiske eller det nye missionske vækkeseråb i Hobro missionshus. Ikke engang holde andagt, duer de til - de stakler for ikke at tale om at besøge de syge. "Det er de som regel de ringeste til", sagde han, "de savner jo oftest de naturlige forudsætninger".

Jeg har en vis respekt for Møller. Han er konsekvent - det må man lade han. Han ved jo også, at prædike kan vi heller ikke. Det ved hele folket, det har jeg hørt hele mit liv. Undervise kan vi selvfølgelig heller ikke, det kan enhver lærer fortælle os, vi har jo ingen erfaring med de få timers konfirmandundervisning. Sakramentforvaltningen kan jo ikke forbeholdes præsten - så er det jo, han bliver en hedensk medicinmand. Kort sagt: Møller har set, at præsten "ikke har de naturlige forudsætninger" for disse gammel-dags præstelige opgaver. Derfor går han nu snart ind i folketinget. Så skal det store forstadssogn da blive fri for hans arbejde de 5 af ugens dage mindst. Vort parti får i tinget en værdifuld arbejdskraft. Hans teologiske uddannelse giver han jo enestående naturlige forudsætninger for en frentidig stilling f. eks. som trafikminister. (han ved noget om den smalle og den brede vej). Hvis nu tillige kapellanen i Hasseris gjorde den store samfundsnyttige gerning at hjælpe undervisningsministeren ud af hans lærernangel ved at gå i skolens tjeneste, så ville det nok hjælpe på det kirkelige liv i sognet. Så kunne lægfolkene da komme til. Da kirken jo gang på gang i disse år af præster udråbes som værende en hindring for evangeliet, var der jo også den mulighed at lave den ny Hasseris kirke om til "Folkets hus". Den har vist ikke fået tårn på endnu, så onbygningen skulle ikke blive så stor.

Medicinmand
i 12. lønningsklasse.

--ooOoo--

LIDT OM "KIRKENES GIENNALE" II.

Det er påfaldende, at Grundtvig ikke er spor interesseret i Clausens forsøg på just at sammenligne den romersk-katholske og den evangeliske kirke, men kun i dette ene at påvise, at det, som Clausen kalder protestan-

tisme, under ingen omstændigheder kan have noget med Kristus, bibelen eller Luther at gøre, når han vil hævde, at protestantismen principielt er uhistorisk. Og det er imod denne sidste opfattelse, at Grundtvig vender sig i hele sin sprudlende og ophidsede vitalitet. Gr. chokeres over, at Clausen uden videre mener, at medens man med hensyn til en fremstilling af katolicismen naturligvis kan holde sig til de kilder, som romerkirken selv tillægger kanonisk gyldighed, er man i behandlingen af protestantismens væsen anderledes frit stillet. Clausens fremstilling af protestantismen bliver i Gr.'s øjne til en påstand om, hvordan Luther, Zwingli og Calvin burde have protesteret mod Rom blandet med, hvordan de faktisk gjorde det. (Hvad de netop gjorde, uden at de ville bryde med den historisk funderede kirke).

Denne clausenske fremgangsmåde er enten bevidst uærlig eller videnskabelig uforsvarlig. Enten må Clausen vitterlig tale om noget givet - også når han behandler protestantismen - eller også er hans egen protestantisme noget aldeles nyt og ganske uforpligtende for den danske menighed. Denne iagttagelse af Grundtvig er i al sin selvfølgelighed meget væsentlig, og der skulle nok være bøger, udkommet som dansk teologi i den seneste tid, der kan placeret sig imellem disse to "stole". (Hvordan bærer prof. Sløk sig ad med anmeldende at relativisere treenigheden, og samtidig vedkende sig medlemskabet af vor kirke?). Det er dette uklare brud på historisk sammenhæng, som er protestantismens selvmodsigelse, og dermed dens løgn. "Det er nu vist nok indet nyt", siger Grundtvig: "thi det samme gjorde alle kættere, så godt de kunne, lige fra kirkens stiftelse af, men alt gammelt er ingeniunde godt, thi også løgn og skvalder have lang alder, skierdt sandhed altid sees at være en dag ældre, fordi løgn umulig kan komme til orde, før den har noget at modsige: protestere imod: før den har noget sandt at nægte. Jo ældre nu kirken er blevet, des stærkere og mærkeligere er også erfaringens vidnesbyrd om den blevet, og da man, ved kirke-stormen i det attende århundrede, fandt, det var en høj muur at komme over, stræbte man, som krigsbrug er, at komme under den, ved at erklære erfaringens vidnesbyrd for ugyldige, men da man snart mærkede, det var for grov en selvmodsigelse, da man ellers forfødte erfaringen, så besluttede man at gå en middel-vei, og gjorde desårsag den christelige kirke, som det hed, af inderlig kærlighed til fred, og medynk over dens grå hår, det mærkelige freds-forslag, at når kirken ville overgive sig til fienden, ville han lade sig døbe og kalde christen, under forbeholdenhed af, at måtte nedrive kirken. Alt hvad han ikke kunne lide, og dele erfaringens vidnesbyrd således, at han tog det gode, og overlod kirken det slette, som var broder-parten. Dette er det berømte forlig og concordat, som den christelige kirke skal have sluttet med sin arve-fiende, den falske, kiødelige fornuft, og derved, ved at protestere mod sig selv, være blevet sigte protestantisk, men da alt, hvad der protesterer mod sig selv, derved ophæver sig selv, seer man let, at enten må den christelige kirke være indtaget og nedrevet, hvad fienden i så fald undskylder med den løgn, at det var med dens eget minde, eller også er hele fortællingen kun et krigspuds, hvormed fienden har stræbt at dysse kirke-vagten i søvn, mens han gjorde sit mester-stykke, som er at rive ned, hvad kirken har opbygget. (V. i U. IIS. 325).

Poul Exner.

---ooOoo---

FRA KIRKEN SKATKAMMER I

Det hænder nu og da, at en gammel ting bliver fundet frem på et kirke-loft - f. ex. et krucifix, nogle figurer fra en altertavle eller et røgelseskar. Man vidste ikke, de gamle sager lå deroppe. Men nu blev de fundet frem, gjort i stand og anbragt på en værdig plads nede i kirken. Og

folk sagde: Tænk at vi havde så fine ting liggende uden, at vi vidste det! Og alle var enige om, at de pyntede svært op i kirken nu, da de var kommet fremigen.

Lad dette træk minde os om den udvikling, vor kirke har gennemgået i de senere århundreder og særligt i de sidste årtier. Thi det er ikke blot det gamle kirkeinventar, der er endt i glenslet oppe på loftet. Sådan er det i overført betydning også gået med adskillige kirkeskikke og hellige handlinger og dele af selve vor kristentro. Gennem de sidste århundreder har vor kirke levet i en stadig afskrivning af sit åndelige inventar og sin tros substans, i en konstant formindskelse af sine handlingers tal og dermed i en bestandig fortsat indskrænkning af sit virkeområde og sin virkeevne. Studerer vi vor kirkes liv i gamle dage og sammenligner det med forholdene idag, bliver dette klart. Ganskevist skal det så også indrømmes, at kirken i vor tid har taget et arbejde op, som den ikke øvede tidligere - tænk på vore kirkelige organisationers mangfoldige virke idag! Og dog kan man under studiet af vort kirkeliv og fromhedsliv i svundne tider ikke frigøre sig for det indtryk, at vi engang har ejet en stor åndelig rigdom, som idag er sat over styr, at den danske kirkes børn engang har været åndeligt meget rigere, end de er idag. Og man får da den tanke:

Kan vi ikke vinde denne åndelige rigdom tilbage og gøre med denne kasse-rede arv i troens, gudstjenestens og fromhedens liv, som vi ved en kirke-restaurering gør med det genfundne inventar, som vi tager i brug påny? Ja, er vi nulevende kristne ikke legitime arvinger til alt det skønne kirkegods, som tidligere slægters uforstand smed bort, og skylder vi ikke ligefrem at drage det frem igen og pege på det, for at den rigdom, som i kirken er tilskrevet os, også i praksis kan blive vor? Er det ikke nu tiden til at standse afskrivningen og atter gå ind i kirkens gamle skatkammer for at se, hvad vi som kirkens ægte børn virkelig ejer? Alt, hvad vi ser i vore kirker, hvad vi læser om i gamle gudelige bøger, og hvad vi ellers kan erfare om kirkelivet i svundne tider, er vejviseren ind i skatkammeret. Lad os gå derind og under den anførte overskrift i dette og følgende numre betragte nogle af de gamle klenodier! Måske kan de igen komme i levende, frugtbar brug iblandt os. Det første, vi vil standse ved, er Kølstrup Kirkes Inventarliste fra tiden omkring 1550. Chesterton har jo engang sagt: "Der er intet vidunderligere digt til end en inventarliste". Dette erfarer vi overfor dette gamle dokument. Hvordan så der nemlig tidligere ud i vor kirkes kor og på dens alter? Koret er jo dens allerhelligste og alteret selve dens hjerte. Dette får vi noget at vide om ved at gå ind i Kølstrup kirke sydvest for Kerteminde og høre, hvad dens gamle inventarliste fortæller:

Der findes først en sølvkalk med sin disk.

Ligeså en Pyxis af sølv (d.v.s. en æske til at gemme det indviede nadverbrød, Kristi legeme, i).

Videre en tinkalk med sin disk. Og hver kalk haver sit corporale og sin lingula (d.v.s. dugen til at lægge Kristi legeme på og tøjhylsteret til at gemme dugen i).

En stor tinflaske og en liden tinflakse.

En messehagel af rødt fløjel med sin messesærk og en ny line (det er båndet, præsten har om livet udenpå messeskjorten).

En gammel hagel vævet ud i gult og grønt silke med sin gamle særk og line.

En stola af silkebroderi (Stola'en er præstens skulderbånd, symbolet på Kristi ág).

End en gammel hagel, halvparten af forslidt gyldenstykke og halvparten af gult og grønt silke med sin slidte messesærk og line.

En lang dug af lærred at berette folk udover (under altergangen holdtes en dug hen foran altergæsten, for at intet af det Helli-

ge skulle spildes).

En prentet (d.v.s. trykt) messebog. En pude at lægge bogen op på.

Skabet, som disse ting er udi.

To gamle håndklæder på højalteret.

Højalterets klæde med sit forhæng eller prydelse af silke og silkebroderi.

Seks lysestager.

Sankt Dorotheas alterklæde med sit forhæng af silke og silkebroderi.

Et udueligt alterklæde med noget forslidt silke til nedhæng og prydelse til Sankt Nikolai alter.

Et andet forslidt alterklæde til Vor Frues alter med sit nedhæng af rødt arras-klæde.

Tre lysekerter af jern og blik.

Et kar af støbt kobber i en løves figur (d.v.s. en vandkande).

Et ildkar af kobber og jern (d.v.s. et røgelseskar).

(Enkelte ting er her udeladt af listen, ligesom sproget er en smule lempet. Den originale liste kan læses i årbøger for nordisk oldkyndighed og historie 1921, s. 170 f.)

Det er med forbavelse, vi erfarer, at en dansk landsbykirke har ejet så stort et apparat på og omkring sit alter, og at alle disse ting har overlevet reformationen og omhyggeligt optegnes i kirkens bog endnu 15 år efter Kirkeforandringen. Det må have været en rig og smuk altertjeneste, der kunne holdes med så rigt et liturgisk udstyr! Og hvilken ærbødighed for det hellige sakramente vidner ikke disse ting om - efter god luthersk tro, at alterets sakramente "er vor Herres Jesu Kristi sande Legeme og Blod under Brødet og Vinen", hvorfor det må omgås med sæmmelighed og påpasselighed. Og hvilken kærlighed til Guds hus og dets skønne gudstjeneste skjuler sig ikke bag disse kostbarheder, som sognets folk har kunnet skaffe deres kirke. Men særligt mærker vi os denne første lutherske generations bevidsthed om, at kirken gennem al reformation forblev den samme katolske og apostolske kirke, der fortsat kunne bruge sit rige udstyr til højmessens fejring og til Guds tilbedelse og dyrkelse. Det var trods alt ikke reformationen, der ryddede ud i vor kirke - den handling tog en senere tid sig på. Og vi står med resterne idag og søger at genopbygge den gudstjeneste, som vor kirke engang har vedkendt sig som sin, og som ikke blot vil tilfredsstille mennesker, men også ære og ophøje Gud.

Urban Schrøder.

---ooOoo---

LÆSERNE SKRIVER

Til Re-Fornatio.

I Pastor Lund Pallesens ellers klare og velovervejede Artikel i det sidste Nummer af Re-Fornatio vedrørende Ordinationen, forvirres man ved Paastanden om, at Alterets Sakramente i yderste Nødstilfælde kan forvaltes af Lægfolk. Uden utilbørligt at forenkle et vanskeligt Spørgsmaal maa Re-Fornatios Læsere paa dette Punkt kunne forvente fremsat det som altid og overalt var Kirkes Tro, at Magten og Myndigheden til at forvalte Herrens Legems og Blods Sakramente kun gives ved Ordination, og at man i Mangelen af Personer udstyret med samme Magt og Myndighed, ikke som Tilfældet er med Daabens Sakramente kan faa dette, men her maa man afholde sig fra utilbørlig Selvtægt og henholde sig til det som den hellige Augustin prøver at udtrykke i Ordene: Tro og Du har spist. Havde Artiklen været helt overvejet og klar, burde den nævnte Kirkefaders frie og stærke Ord have været anført.

Lili Løvenskiöld.

Til ovenstående Læserbrev skal jeg kun kort bemærke, at jeg ikke har sagt noget om, hvad en lægmand kan, men kun nægtet at udtale nogetsonhelst om, hvad den Alnmægtige - i givet fald - ikke kan. De citerede ord af den hellige Augustin er det i denne sammenhæng næppe tilrådeligt at bruge, da dels har hans særlige forudbestemmelser som Baggrund, dels en nadver-opfattelse, som har afstrejft det egentlige i realpræsens. - Ved en senere lejlighed skal jeg vende tilbage til spørgsmålet i en større sammenhæng.

Med venlig hilsen

O. L. P.

---ooOoo---

L E S T

Teologisk oratoriums højnesseliturgi.

(Fås hos sognepræst Percy Eriksen, Bringstrup pr. Ringsted. 8,50 kr.)

Denne bog vil jeg blot kort anbefale hver eneste læser at anskaffe sig. Her er ikke blot et højnesseforslag, hvis gennemførelse vil betyde, at vi vil få det vigtigste af vor oprindelige gode lutherske messe tilbage igen, sådan som den delvis var i brug i det første århundrede efter reformationen. Men samtidig får vi en god teologisk og især liturgihistorisk begrundelse for forslaget - på ialt 28 tætte sider. Og endelig er der en komplet sanling dejligt melodistof til hele messen skabt eller bearbejdet af Laub, Jens Peder Larsen og Westergaard-Pedersen.

Poul Ulsdøl.

OM AT GÅ I KIRKE

Folder tilsendt fra KFUM og Ks hovedafdeling (10 stk. 2,50 kr.)

Det er en prisværdig ide at udsende en lille fiks folder om at gå i kirke. Men når KFUM og K giver som begrundelse for kirkegang, at man ikke er moderne, men gammeldags, og man ikke går i kirke, så er begrundelsen tynd. Det, KFUM og K af Gud er sat til at sige til egne medlemmer og til alle unge om søndag og kirkegang, er, at Guds tredje bud siger: Kon hviledagen i hu, at du holder den hellig. Hans og Grete og alle døbte, skal gå i kirke om søndagen, for så vidt det overhovedet er muligt, fordi det er Guds bud. Om det så er moderne eller gammeldags, er i den forbindelse rystende ligegyldigt. At blive væk er ikke slent, fordi det er gammeldags, men det er slent, fordi det er synd.

P. D.

---ooOoo---

L I T U R G I E N S L Y S

OPSTANDELSE - TRONBESTIGELSE - LOVGIVNING

Med Påskedag - dødsforbigangen - fejrer kirken "festernes fest" med klokkeklingning og messe i højtidsdragt i tekster, toner og farver og indleder dermed den festtid, som først klinger ud med Trinitatis søndag: pinsens oktav. Det er kirkeårets centrale del og dog så rigt nuanceret på indhold, betoning og karakter. Fastens 40 dages bod afløses af 40 dages glæde over den opstandne og levende Herres synlige nærvær blandt sine disciple til afskeden ved himmelfarten, der også præger perikopernes liturgiske placering i denne periode.

Mens 2. Påskedag allerede taler om opstandelsens henvendelse til disciplene udfører 1. søndag efter Påske dette nærmere. Den nærværende, levende Herre fornyer apostolatets tjeneste og myndighed under opstandelsens auspicier med forkyndelse og sakramentforvaltning, og kirkeritualet har betonet noget rigtigt, når det siger, at "der skal prædikes om kirkens og det hellige embedes magt og myndighed". Dagen begynder derhos yderligere søndagens helligholdelse - og er selvskeven både historisk og liturgisk til konfirmationsfest.

Sejrherrén fra Golgatha og Josef af Arimathæas have er menighedens egentlige og gode hyrde, der leder, nærer og værner sin hjord og ved sin frihed "Hvide søndag"

villige offerdød har vundet evigejendomsret til den. 2. og 3. søndag efter Páske er endnu præget af opstandelsens nærmeste eftervirkninger, omend den sidste forbereder den vending i præget, som 4. og 5. søndag får, hvor afskedstalerne fra skærtorsdag aften ved deres liturgiske placering oplyser himmelfartens afsked med den opstandne og udsigten til hans genkomst ved pinseåndens komme og den yderste dag.

Denne tid kaster lys over den hellige skrift. "Opstandelsen står bag hvert ord, apostlene siden skrev i evangelierne, og bag hvert ord i hele det profetiske og apostolske vidnesbyrd, vi har i bibelen. I kraft af Jesu opstandelse er alt det, han gjorde og sagde her på jorden, indtil han døde, givet kirkefolket til evigt eje. Vi læser den hellige skrift, som arvinger læser et testamente." (F. Fog-Petersen).

Opstandelsen, at Jesus af Nazareth lever, betyder hans allestedsnærværelse og evighed. Han kan aldrig mere dø. Som den levende taler han i denne tid til os om sin sejr og bortgang. Vi ser derfor også på opstandelsen som en virkelig "historisk" hændelse, der er indtruffet i denne tidsalder og her på jorden som en lokal begivenhed, der samtidig på grund af sit eget indre væsen sprænger, hvad vi ellers forstår ved historisk begrænsning. Begge disse sider af sagen er nødvendige forudsætninger for kirkens påskefest.

Midt i denne glædestid holder vi stadig - noget unotiveret - Almindelig bod og Bededag. Det er en helligdag "nedefra", skabt af os, uden begrundelse i den evangeliske historie. Men forøvrigt en gavnlig dag, hvor folket som helhed, nationen og sognet bæres frem i bøn til Gud om nåde og velsignelse over dets liv, og hvor kirken - solidarisk med folket - i "skriftestolen" bodfærdigt beder om syndernes forladelse og langmodig nåde over en syndig menneskeslæggt. Den violette næsehagel vil minde os om dagens karakter og litaniet tolke folkets gamle råb til Gud om barmhjertighed.

Kristi Himmelfarts Dag er vel afsked med Kristus, synlig i kødet, men tillige hans fortsatte ophøjelse, hans tronbestigelsesfest. Medens hans jordiske gerning indtil døden væsentlig var præget af hans profetiske gerning og hans gerning fra Golgatha til himmelfarten væsentlig af hans yppersteprestelige, betyder tronbestigelsen begyndelsen på det afsnit, der væsentlig er hans kongelige gernings præg og som afsløres i sin herlighed på den yderste dag. Hans riges komme til jorden er et dobbelt. Det begynder ved kirkens fødsel på Pinsedag - det fuldendes i herlighed ved tidernes ende.

I Pinsens forberedelsestid falder 6. søndag efter Páske, i "Vente-ugen". Vi mindes om Herrens forjættelse om åndens sendelse og om den årvågenhed og bøn, der bærer præge "Pinsens advent". Vi påmindes således om, at det virkelige var vor Herres hensigt at danne sin kirke på jorden.

Pinsebegivenheden er udtryk for evighedskongens lovgivning på jorden. Den betegner kirkens fødsel som levende organisme. Dåb, forkyndelse og nadver under enbedets orden. Loven er ikke en ydre befaling alene, men kommer frem derved, at ånden afslører Kristi kærlighed for os og skriver dens lov i vore hjerte. Vi lever stadig under Pinsens virkelighed og varighed i Guds kirke. Kirkefælden er rød: Ildens lutrende og levende glød. Det hellige er nedsteget i det syndige for at gennemrense og frelse det, så at babelsforvirringen kan hæves og ånden skabe et folk af alle jordens stammer og tunge mål. Kirken er principielt international.

Ånden pinsedagen taler om de virkninger, ånden kendes på, når han "tager af HANS og giver os".

På Pinsens oktav holder vi Hellig Trefoldighedsfest. Den hvide næsehagel ser vi igen, fordi vi skal mindes om Treenighedens hellige mysterium, som vi denne dag særlig sanler vor tilbedelse om. Man har kaldt den festen for et dogme. Men den er jo som kronen på den række af fester, kirkeårets først halvdel rummer. Den levende Gud er handlingens Gud. Den treenige Gud har gennem et værk i historien åbenbaret sig for os og inddraget os i denne historie, ved hvilken frelsesværket skal føres til sejr i og over verden. At den evige går ind i tiden, kan vi aldrig fatte, men kun tilbede og tro.

O. L. P.

---0---

RE-FORMATIO udsendes af en kreds af præster i den danske kirke. Ansvarsh. redaktør Urban Schrøder, Varnæs.